

*Marek Lewicki**

BEZPIECZEŃSTWO W PRAWIE ADMINISTRACYJNYM SŁOWO WSTĘPNE

Problematyka związana z bezpieczeństwem stanowi często bardzo ważny, a nawet centralny przedmiot zainteresowania wielu dziedzin nauki, między innymi socjologii, psychologii, ekonomii, prawa. Interdyscyplinarność zainteresowań bezpieczeństwem wiązać należy przede wszystkim z uniwersalnością zjawisk z nim związanych, stymulujących podejmowanie badań nad jego istotą, rodzajami, środkami i mechanizmami jego osiągania, utrzymywania i ochrony, a także wpływu, tak czy inaczej rozumianego, bezpieczeństwa na kondycję jednostek i społeczeństw. Podkreślić przy tym należy, że jest to zasadniczo niezależne od sposobu rozumienia pojęcia, które, ogólnie rzecz ujmując, z jednej strony identyfikowane jest z pewnym stanem (stanem pewności, spokoju) charakteryzującym się określonymi cechami, związanymi przede wszystkim z brakiem czynników w sposób istotny zagrażających jego zachowaniu. Z drugiej strony pojęcie bezpieczeństwa związane jest z problematyką czynników stymulujących rozwój człowieka i kwalifikowane jako jedna z najważniejszych potrzeb rozwój ten gwarantujących. Oba rozumienia bezpieczeństwa spotykają się w koncepcji utożsamiającej je ze stanem rzeczy, który w ujęciu przedmiotowym wyraża się w braku zagrożeń, natomiast w ujęciu podmiotowym – w odnoszonym do jednostek poczuciem pewności, poczuciem bezpieczeństwa właśnie, w dużej mierze (choć nie tylko) warunkowanym obiektywnym brakiem określonych zagrożeń.

Niezależnie od wskazanej wielopłaszczyznowości zainteresowań i badań nad bezpieczeństwem zauważyć należy, że potrzeba jego zapewnienia i ochrony stanowi jeden z podstawowych fundamentów uzasadniających istnienie fenomenu państwa, w dalszej zaś kolejności również i organizacji międzynarodowych (dla niektórych z nich jest to podstawowa racja bytu). Jest to, co warto podkreślić, niezależne od różnic między poszczególnymi doktrynami i teoriami uzasadniającymi genezę i funkcje państwa, których rezultatem, w kontekście ich urzeczywistnienia w porządkach prawnych poszczególnych państw i działań podejmowanych przez ich władze, są rozbieżności w przedmiotowym i podmiotowym zakresie zaangażowania poszczególnych państw w działania na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

* Uniwersytet Łódzki, Katedra Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji, Zakład Prawa Administracyjnego, mlewicki@wpia.uni.lodz.pl.

Jednoznacznie pozytywne postrzeżenie bezpieczeństwa jako dobra czy też wartości, potrzeba ochrony, którą uzasadnia istnienie organizacji państwowej, oraz ujęcia w ramy obowiązującego prawa implikuje uznanie go za dobro prawne wymagające ochrony. Niekwestionowana potrzeba ochrony bezpieczeństwa w konsekwencji legitymuje i jednocześnie zobowiązuje państwo w szczególności do podejmowania określonych działań, mających na celu zdefiniowanie przedmiotowo i podmiotowo wyróżnionych rodzajów bezpieczeństwa poddanych jego ochronie, źródeł ich zagrożeń oraz skutecznych mechanizmów ich zapobiegania czy eliminowania. Wspomnieć tylko w tym miejscu należy, iż obowiązek ten nie może być postrzegany jako upoważniający do podejmowania przez państwo wszelkich uznanych za skuteczne czynności. Samo zaangażowanie władztwa państwowego w działania na rzecz ochrony określonych rodzajów bezpieczeństwa winno zostać poprzedzone, uwarunkowanym między innymi zasadą pomocniczości, rozstrzygnięciem potrzeby tej ochrony, zaś intensywność przewidzianych prawem środków oraz podejmowanych na jego podstawie działań organów władzy publicznej, a także zakres wprowadzanych w imię ochrony bezpieczeństwa ograniczeń praw i wolności jednostki spełniać powinny wymagania wynikające z zasady proporcjonalności.

Niezależnie od powyższych uwag przeniesienie rozważań nad bezpieczeństwem na grunt prawa potwierdza tezę o wielokontekstowości, a jednocześnie wieloznaczności i niedookreśloności pojęcia bezpieczeństwa. Występuje ono zarówno w języku prawnym, jak i prawniczym. Na płaszczyźnie tego pierwszego nie doczekało się jednak definicji legalnej (funkcjonują jedynie definicje legalne określonych rodzajów bezpieczeństwa), czego nie należy oczywiście odbierać i oceniać jako ułomność obowiązujących regulacji prawnych. Zważywszy jednak na ich treść, podkreślić należy, iż dają one podstawę do uznawania bezpieczeństwa za kategorię wielorodzajową. Wiązana z szeregiem wartości, w zależności od ich charakteru, daje podstawę do wyróżniania szeregu rodzajów bezpieczeństwa, opartych na kryterium przedmiotowym i podmiotowym. Charakter organów stanowiących regulacje w tym zakresie, a także terytorialny zasięg obowiązywania stanowionych przepisów umożliwia klasyfikowanie bezpieczeństwa ze względu na obszar.

Wszechobecność bezpieczeństwa (jego zapewnienia i ochrony) jako przesłanki stymulującej aktywność prawodawczą sprawia, iż żadna z gałęzi prawa nie jest wolna od regulacji, które mogą być do niej odniesione. Oczywistym jest przy tym, że zważywszy na mechanizmy ich funkcjonowania oraz metody kształtowania na ich gruncie stosunków społecznych, w różny sposób przyczyniają się do realizacji tej funkcji państwa. Szczególne znaczenie przypisać w tym zakresie należy regulacjom o charakterze administracyjnoprawnym, które przede wszystkim z uwagi na mechanizm działania (ich bezwzględnie obowiązujący charakter oraz korzystanie z władztwa administracyjnego), szerokie spektrum środków prawnych możliwych do zastosowania oraz wyposażenie w kompetencje do ich stosowania

wyspecjalizowanych podmiotów zagwarantować mogą skuteczne przedsięwzięcia państwa w dziedzinie bezpieczeństwa.

Opracowania zawarte w niniejszym tomie dotyczą różnych aspektów bezpieczeństwa uregulowanych w prawie administracyjnym. Dotyczą kwestii organów działających w tym zakresie, funkcjonariuszy poszczególnych formacji, regulacji upoważniających do stanowienia prawa, nakazujących uwzględniać w nich określone kwestie związane z bezpieczeństwem, a także materialnoprawnych unormowań, odnoszących się do różnych sfer aktywności jednostek relewantnych z uwagi na określone rodzaje bezpieczeństwa.

Marek Lewicki